

Raportul de monitorizare a activității Consiliului Audiovizualului în perioada electorală a alegerilor locale generale din anul 2023

Prezentul raport este întocmit în temeiul *Metodologiei de monitorizare a Consiliului Audiovizualului în alegeri* (Anexa 1), elaborată în acest scop de Asociația Presei Electronice.

Listă abrevieri

APEL – Asociația Presei Electronice
CA – Consiliul Audiovizualului
CEC – Comisia Electorală Centrală
CSMA – Codul serviciilor media audiovizuale
FSM – furnizori de servicii media
SMA – servicii media audiovizuale

Repere metodologice

Scopul monitorizării: a determina modul în care CA își onorează obligațiile în alegerile locale generale, obligații prevăzute de CSMA, dar și de noul Cod electoral și, în funcție de rezultatele monitorizării, a formula recomandări.

Obiectul monitorizării: activitatea CA în perioada electorală pentru alegerile locale generale – 2023.

Subiectul monitorizării: ședințele publice ale CA, care au avut pe agendă subiecte referitoare la orice aspect al procesului electoral.

Perioada monitorizării: 1 august – 1 decembrie, 2023.

Indicatori ai metodologiei: cantitativi și calitativi.

Indicatori cantitativi: număr de ședințe, subiecte, rapoarte, dezbateri, decizii și inițiative cu caracter electoral.

Indicatori calitativi: calitate rapoarte, calitate dezbateri, calitate decizii, nivel de transparență.

Fișa de monitorizare

Fișa de monitorizare cuprinde lista de indicatori cantitativi/calitativi, calificativele și codurile pentru calificative, cărora le corespunde o anumită valoare numerică (punctaj) atribuită de monitor (Anexa 1).

Fișa de monitorizare este utilizată pentru monitorizarea fiecărei ședințe.

Fișa de monitorizare fixează evaluarea fiecărui subiect electoral de pe agenda ședințelor.

Valori numerice sunt acordate doar indicatorilor calitativi și, după caz, inițiativelor.

Colectare date

Datele sunt colectate pentru întreaga perioadă de monitorizare.

Obținerea datelor cantitative: este sumat punctajul acordat de monitor fiecărui subiect monitorizat conform indicatorilor cantitativi din Fișă. Subiect monitorizat înseamnă orice chestiune de pe agendă sau inclusă, suplimentar, pe agendă, supusă, de regulă, dezbaterii în ședință, și care finalizează cu o decizie.

Interpretarea datelor cantitative:

Datele cantitative sunt analizate în mod particular, separat de punctajul acumulat de indicatorii calitativi.

Obținerea datelor calitative: este sumat punctajul acordat de monitor fiecărui subiect monitorizat conform indicatorilor calitativi din Fișă. Astfel, fiecare subiect supus monitorizării poate întruni, maxim, 40 de puncte. Punctajul minim poate întruni până la 4 puncte. Pentru ca datele finale să se mențină în marja punctajului de până la 40 de puncte, inclusiv, punctajul total este împărțit la numărul de subiecte monitorizate. În numărul de subiecte monitorizate nu sunt incluse inițiativele. Totuși, pentru că inițiativele sunt importante și necesare (nu și obligatorii), le sunt atribuite puncte, plusate la punctajul general pentru indicatorii calitativi. Sunt luate în calcul inițiativele relevante pentru obiectul monitorizării și acceptate prin decizii corespunzătoare ale CA. Pentru a minimiza distorsionarea datelor, în cazul în care în cadrul aceleiași ședințe sunt acceptate două și mai multe inițiative, atunci punctajul total acordat pentru inițiative este împărțit la numărul de inițiative. Rezultatul obținut este plusat la datele generale pentru indicatorii calitativi. Dacă un indicator calitativ este creditat cu minus 10 puncte, faptul anulează celelalte puncte acordate subiectului monitorizat.

Interpretarea datelor calitative:

Până la 4 puncte inclusiv – activitatea este inacceptabilă

Până la 12 puncte inclusiv - activitatea este defectuoasă

Până la 20 de puncte inclusiv – activitatea este acceptabilă

Până la 28 de puncte inclusiv – activitatea este relativ bună

Până la 36 de puncte inclusiv – activitatea este bună

Până la 40 de puncte inclusiv – activitatea este foarte bună

1. Date generale cantitative

În perioada de referință au fost monitorizate 19 ședințe ale CA, agenda cărora a inclus 31 de subiecte cu caracter electoral. Subiectele respective au fost inserate în ordinea de zi a 4 ședințe ale CA din august, a 3 ședințe din septembrie, a 5 ședințe din octombrie, a 6 ședințe din noiembrie și a ședinței din 1 decembrie, când, în conformitate cu legislația electorală, trebuia să fie prezentat public, transmis CEC și publicat raportul final de monitorizare a modului în care SMA au reflectat alegerile locale generale.

Prima ședință a CA monitorizată s-a desfășurat pe 4 august, în care au fost aprobate modelele Declarației politicii editoriale și a raportului referitor la respectarea Declarației. Ședința a avut loc cu 3 zile înainte de a începe perioada electorală (7 august) pentru alegerile locale generale din 5 noiembrie 2023. Practica ulterioară a demonstrat că, în termene atât de restrânse, bună parte dintre FSM nu au înțeles nici rigorile noii legislații electorale, nici cum să completeze modelele Declarației și raportului. Este motivul, din care CA, în trei rânduri, a trebuit să examineze cereri de modificare a Declarațiilor, iar prima cerere – la scut timp (22 septembrie) după aprobarea ultimelor Declarații. Modificarea Declarațiilor este o acțiune legală, doar că ea pune presiune suplimentară pe activitatea și așa supra solicitantă a CA în alegeri, mai ales că, în premieră, a fost monitorizată reflectarea alegerilor de către toți FSM cu Declarații aprobate – 25 SMA de televiziune și 17 SMA de radiodifuziune sonoră.

Din subiectele cu caracter electoral monitorizate aproximativ 2/3 au vizat modul de reflectare a alegerilor de către SMA sau rezultate ale controalelor unor SMA cu referire la respectarea legislației electorale și audiovizuale. Sunt subiecte de importanță incontestabilă, dar, la fel de importante sunt și alte subiecte/aspecte care necesită aceeași atenție și preocupare specială, cum ar fi, de exemplu, gradul de corectitudine al rapoartelor săptămânale ale FSM sau corectitudinea contractării publicității electorale. În cazul a 29 din cele 31 de subiecte cu caracter electoral de pe agenda ședințelor CA au fost prezentate rapoarte. 23 de rapoarte, până la adoptarea deciziilor, au fost supuse dezbaterilor.

În cele 19 ședințe au fost înaintate 9 inițiative oportune, una referindu-se la organizarea de către CEC și CA a unei dezbateri cu participarea FSM vizând eventuale modificări ale Regulamentului de reflectare a alegerilor, și celelalte – la dispunerea unor controale de profil, pe aspecte direct legate de alegeri. În cazul fiecărui subiect și a inițiativelor vizând controale, au fost adoptate decizii, în total – 39 (a se vedea Tabelul 1).

Tabel 1

Nr.	Data	Subiecte	rapoarte	dezbateri	decizii	inițiative
01	04.08	Cu privire la aprobarea modelelor Declarației politicii editoriale și a modelului raportului referitor la respectarea Declarației.	1	1	1	
02	18.08	Cu privire la declarațiile privind politica editorială pentru campania electorală la alegerile locale din 05 noiembrie 2023	0	1	1	
03	21.08	Cu privire la examinarea demersului CEC din 18.08.23 referitor la propunerile de modificare a Reg. (inițiativa: a organiza dezbateri cu CEC și FSM)	0	0	1	1
04	29.08	Cu privire la examinarea declarațiilor privind politica editorială pentru campania electorală la alegerile locale din 05 noiembrie 2023	1	0	1	
05	08.09	Cu privire la examinarea declarațiilor privind politica editorială pentru campania electorală la alegerile locale din 05 noiembrie 2023 <i>Diverse:</i> Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor art. 89 și 90 din Codul electoral de către SMA	1	0	1	
06	22.09	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 11-17 septembrie). Cu privire la examinarea cererii de modificare a Declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor. (subiect suplimentar)	1	1	1	
07	29.09	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 19-24 septembrie) <i>Diverse:</i> Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor art. 89 și 90 din Codul electoral de către SMA	1	1	1	
08	06.10	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 25 septembrie-01 octombrie 2023) Cu privire la examinarea rezultatelor controlului serviciului media audiovizual de televiziune „Jurnal TV”, ca urmare a sesizării dlui Ion Ceban Cu privire la examinarea unor cereri de modificare a declarațiilor privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor	1	0	1	
09	13.10	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 2-8 octombrie 2023) Cu privire la examinarea rezultatelor controlului SMA de tv Jurnal Tv ca urmare a sesizării partidului politic Mișcarea alternativă națională <i>Diverse:</i> Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor Codului electoral și ale Regulamentului CEC de către unele SMA <i>Diverse:</i> Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor art. 55 alin. (10) din CSMA de către distribuitorii de servicii media	1	1	1	
10	20.10	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 09-15 octombrie 2023) Cu privire la rezultatele controlului serviciului media audiovizual de televiziune „PRO TV Chișinău”, ca urmare a sesizării dlui Ion Ceban Cu privire la examinarea rezultatelor controlului dispus prin Decizia CA nr. 325 din 13.10 (Canal 2, Canal 3, Canal 5, Prime, Publika TV, Mega TV) <i>Diverse:</i> Cu privire la dispunerea controlului respectării art. 13 din CSMA, ale art. 89 și 90 din Codul electoral nr. 325/2022 de către SMA de TV	1	1	1	
11	27.10	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 16-22 octombrie 2023) Cu privire la rezultatele controlului serviciului media audiovizual de televiziune „Jurnal TV”, ca urmare a sesizării Partidului Politic MAN Cu privire la examinarea notificării din partea furnizorului de servicii media „SFC Media” SRL	1	1	1	
12	30.10	Cu privire la rezultatele controlului SMA de televiziune „PRO TV Chișinău”, ca urmare a sesizării Partidului Politic MAN Cu privire la rezultatele controlului efectuat în temeiul Deciziei Consiliului Audiovizualului nr. 337 din 20 octombrie 2023 („ITV”)	1	0	1	
13	03.11	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 23-29 octombrie 2023) <i>Diverse:</i> Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor Codului electoral în zilele de 4 și 5 noiembrie 2023 de către unele SMA de TV <i>Diverse:</i> Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor art. 89 și 90 din Codul electoral de către „Moldova-1”/„Radio Moldova”	1	1	1	
14	08.11	Cu privire la examinarea Raportului de monitorizare a zilelor de sâmbătă și duminică (4-5 noiembrie) când agitația electorală este interzisă	0	0	1	1
15	10.11	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 30 octombrie-3 noiembrie 2023) Cu privire la respectarea prevederilor art. 89 și 90 din Codul electoral nr. 325/2022 de către „Moldova-1” și „Radio Moldova” Cu privire la examinarea cererii de modificare a Declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor	1	1	1	
16	17.11	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din turul II (perioada monitorizată 06-12 noiembrie 2023) <i>Diverse:</i> Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor Codului electoral în zilele de 18 și 19 noiembrie 2023 de către unele SMA de TV	1	1	1	
17	22.11	Cu privire la examinarea Raportului de monitorizare a zilelor de sâmbătă și duminică (18-19 noiembrie) când agitația electorală este interzisă	0	0	1	1
18	24.11	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din turul II (perioada monitorizată 13-17 noiembrie 2023) Cu privire la examinarea rezultatelor controlului SMA „ATV” și „Bugeac FM”, ca urmare a sesizărilor din partea lui S. Anastasov și Iar. Bulgaru	1	1	1	
19	01.12	Cu privire la examinarea Raportului de bilanț cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din turul I și II (perioada monit.: 11.09-19.11. 2023)	1	1	1	
Total:			29	23	39	9

2. Date generale calitative

Un tablou general al punctajului acordat de monitorii celor patru indicatori de calitate și inițiativelor este prezentat în Tabelul 2.

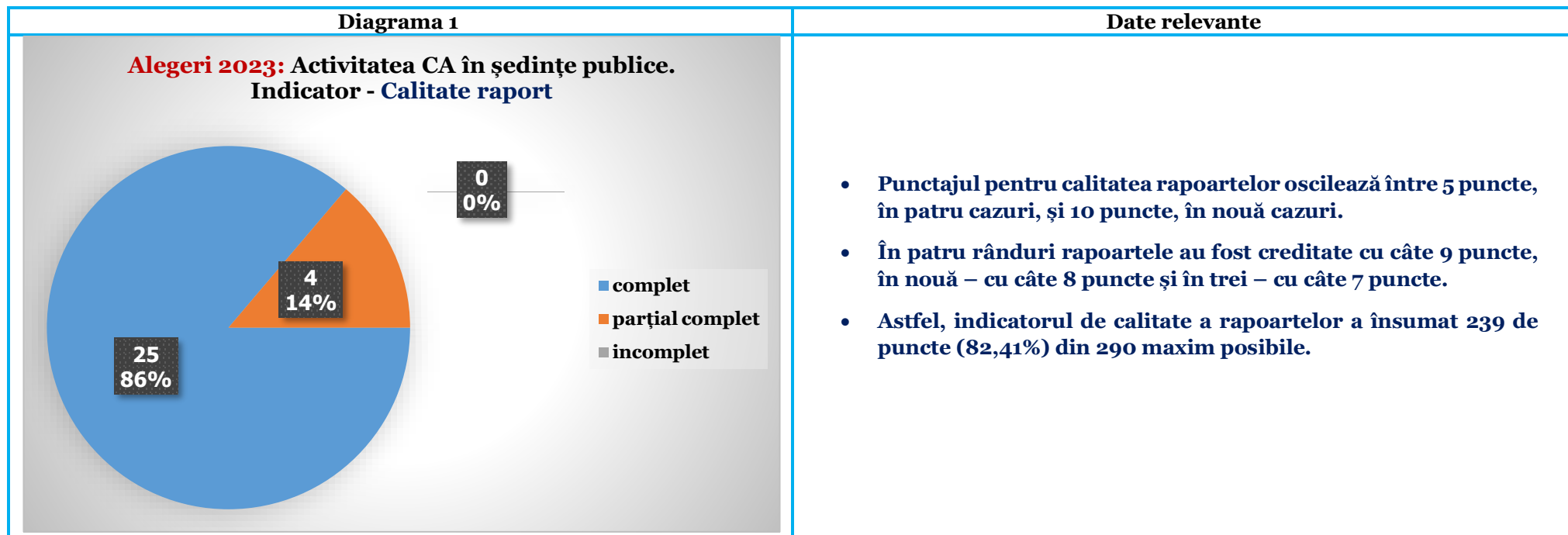
Tabel 2

Nr. sed.	Data	Subiecte	calitate raport				calitate dezbateri				calitate decizii				nivel transparentă				inițiative				Nr. decizii
			cp	pcp	icp	pct	ct	pct	tr	pct	cf	pcf	ncf	pct	tr	ptr	ntr	pct	op	pop	iop	pct	
1	04.aug	Cu privire la aprobarea modelelor Declarației politicii editoriale și a modelului raportului referitor la respectarea Declarației.	1			8	1			9	1			10	1			10					1
2	18.aug	Cu privire la declarațiile privind politica editorială pentru campania electorală la alegerile locale din 05 noiembrie 2023				n/a		1		5	1			10	1			10					1
3	21.aug	Cu privire la examinarea demersului CEC din 18 august 2023 referitor la propunerile de modificare a Regulamentului privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media (10 pentru inițiativa de a organiza dezbateri cu CEC și FSM)				n/a				n/a		1		4		1		5	1			10	1
4	29.aug	Cu privire la examinarea declarațiilor privind politica editorială pentru campania electorală la alegerile locale din 05 noiembrie 2023	1			10				n/a	1			10	1			10					1
5	08.sept	Cu privire la examinarea declarațiilor privind politica editorială pentru campania electorală la alegerile locale din 05 noiembrie 2023		1		5				n/a		1		5	1			10					1
		Diverse: Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor art. 89 și 90 din Codul electoral de către SMA				n/a				n/a				n/a				n/a	1			10	1
6	22.sept	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 11-17 septembrie).	1			8		1		5	1			10	1			10					1
		Cu privire la examinarea cererii de modificare a Declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor. (subiect suplimentar)	1			10		1		1	1			10	1			10					1
7	29.sept	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 19-24 septembrie)	1			8	1			7	1			6	1			10					1
		Diverse: Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor art. 89 și 90 din Codul electoral de către SMA				n/a				n/a				n/a				n/a	1			10	1
8	06.oct	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 25 septembrie-01 octombrie 2023)	1			8				n/a	1			10	1			10					1
		Cu privire la examinarea rezultatelor controlului serviciului media audiovizual de televiziune „Jurnal TV”, ca urmare a sesizării dlui Ion Ceban		1		5		1		5		1		5	1			10					1
		Cu privire la examinarea unor cereri de modificare a declarațiilor privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor		1		5				n/a	1			8		1		5					1
9	13.oct	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 2-8 octombrie 2023)	1			8				n/a		1		2	1			10					1
		Cu privire la examinarea rezultatelor controlului SMA de tv Jurnal Tv ca urmare a sesizării partidului politic Mișcarea alternativă națională	1			10		1		4	1			10	1			10					1
		Diverse: Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor Codului electoral și ale Regulamentului CEC de către unele SMA				n/a				n/a				n/a				n/a	1			10	1
		Diverse: Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor art. 55 alin. (10) din CSMA de către distribuitorii de servicii media				n/a				n/a				n/a				n/a	1				1
10	20.oct	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 09-15 octombrie 2023)	1			9	1			8	1			9	1			10					1
		Cu privire la rezultatele controlului serviciului media audiovizual de televiziune „PRO TV Chișinău”, ca urmare a sesizării dlui Ion Ceban	1			9	1			8	1			9	1			10					1

		Cu privire la examinarea rezultatelor controlului dispus prin Decizia CA nr. 325 din 13.10 (Canal 2, Canal 3, Canal 5, Prime, Publika TV, Mega TV)	1			8	1			9	1			9	1			10				1	
		Diverse: Cu privire la dispunerea controlului respectării art. 13 din CSMA, ale art. 89 și 90 din Codul electoral nr. 325/2022 de către SMA de TV				n/a				n/a				n/a				n/a	1			10	1
11	27.oct	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 16-22 octombrie 2023)	1			9		1		5	1			10	1			10					1
		Cu privire la rezultatele controlului serviciului media audiovizual de televiziune „Jurnal TV”, ca urmare a sesizării Partidului Politic MAN	1			10	1			10	1			10	1			10					1
		Cu privire la examinarea notificării din partea furnizorului de servicii media „SFC Media” SRL		1		5		1		5	1			8	1			10					1
12	30.oct	Cu privire la rezultatele controlului SMA de televiziune „PRO TV Chișinău”, ca urmare a sesizării Partidului Politic MAN	1			10				n/a	1			10	1			10					1
		Cu privire la rezultatele controlului efectuat în temeiul Deciziei Consiliului Audiovizualului nr. 337 din 20 octombrie 2023 („ITV”)	1			10		1		5	1			10	1			10					1
13	03.nov	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 23-29 octombrie 2023)	1			8	1			8	1			8	1			10					1
		Diverse: Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor Codului electoral în zilele de 4 și 5 noiembrie 2023 de către unele SMA de TV				n/a				n/a				n/a				n/a	1			10	1
		Diverse: Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor art. 89 și 90 din Codul electoral de către „Moldova-1”/„Radio Moldova”				n/a				n/a				n/a				n/a	1				1
14	08.nov	Cu privire la examinarea Raportului de monitorizare a zilelor de sâmbătă și duminică (4-5 noiembrie) când agitația electorală este interzisă	1			9	1			9	1			8	1			10					1
15	10.nov	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 (perioada monitorizată 30 octombrie-3 noiembrie 2023)	1			8	1			8	1			9	1			10					1
		Cu privire la respectarea prevederilor art. 89 și 90 din Codul electoral nr. 325/2022 de către „Moldova-1” și „Radio Moldova”	1			7	1			6	1			9	1			10					1
		Cu privire la examinarea cererii de modificare a Declarației privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor	1			10		1		5	1			10	1			10					1
16	17.nov	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din turul II (perioada monitorizată 06-12 noiembrie 2023)	1			8	1			7	1			8	1			10					1
		Diverse: Cu privire la dispunerea controlului respectării prevederilor Codului electoral în zilele de 18 și 19 noiembrie 2023 de către unele SMA de TV				n/a				n/a				n/a				n/a	1			10	1
17	22.nov	Cu privire la examinarea Raportului de monitorizare a zilelor de sâmbătă și duminică (18-19 noiembrie) când agitația electorală este interzisă	1			7				n/a	1			9	1			10					1
18	24.nov	Cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din turul II (perioada monitorizată 13-17 noiembrie 2023)	1			7	1			8	1			10	1			10					1
		Cu privire la examinarea rezultatelor controlului SMA „ATV” și „Bugeac FM”, ca urmare a sesizărilor din partea lui Serghei Anastasov și Iaroslav Bulgaru	1			10	1			8	1			10	1			10					1
19	01.dec	Cu privire la examinarea Raportului de bilanț cu privire la reflectarea alegerilor locale generale din turul I și II (perioada monitorizată 11.09-19.11. 2023)	1			10	1			8	1			10	1			10					1
Total:	Număr subiecte – 31 (plus 9 inițiative cu 8 decizii + dezbateri CEC)		25	4	0		14	9	0		27	4			29	2	0		9	0	0		39
	Punțaj indicatori					239				153				266				300				70	
	Punțaj general		1028																				

2.1. Calitatea rapoartelor pe marginea subiectelor cu caracter electoral monitorizate

Din cele 29 de rapoarte pe marginea subiectelor electorale din ordinea de zi a ședințelor CA, 25 (86%) au întrunit calificativul ”complete” și 4 (14%) – ”parțial complete”. Monitorii nu au atestat niciun raport incomplet (a se vedea Diagrama 1).

Majoritatea rapoartelor au conținut informație veridică și suficientă pentru a elucida subiectele de pe agendă și a face predictibile deciziile CA pe marginea lor. Deși puține, au fost atestate, totuși, rapoarte care, pe bună dreptate, au necesitat informație suplimentară pentru a putea lua o decizie întemeiată. Un exemplu în acest sens este raportul prezentat în ședința din 27 octombrie 2023 pe marginea notificării CA de către SMA „One TV” și „Star TV” vizând neparticiparea la reflectarea alegerilor locale din 5 noiembrie. Fondatorul SMA respective, ale căror declarații fuseseră anterior aprobate de către CA, solicita aprobarea notificării privind neparticiparea celor două posturi de televiziune la reflectarea alegerilor, din motive tehnice și de reorganizare în legătură cu reperfectarea licențelor, precum și de capacitățile limitate ce nu permit respectarea obligațiilor asumate în Declarație. Raportul a fost parțial complet, fapt probat prin numeroasele întrebări adresate raportorului, inclusiv una de precizare – dacă FSM poate sau trebuie să fie sancționat, de rând ce renunță la reflectarea alegerilor în plină campanie electorală. Pentru a răspunde la întrebarea de precizare a fost solicitată intervenția reprezentantului secției juridice, care a punctat că acest aspect nu este reglementat de legislație. În definitiv, lipsa unor informații în raport, informații care puteau fi obținute înainte de ședința publică, a afectat calitatea dezbaterilor subiectului și a irosit timp pe care CA, mai ales în alegeri, dar și eventualii urmăritori ai ședinței publice, nu îl au.

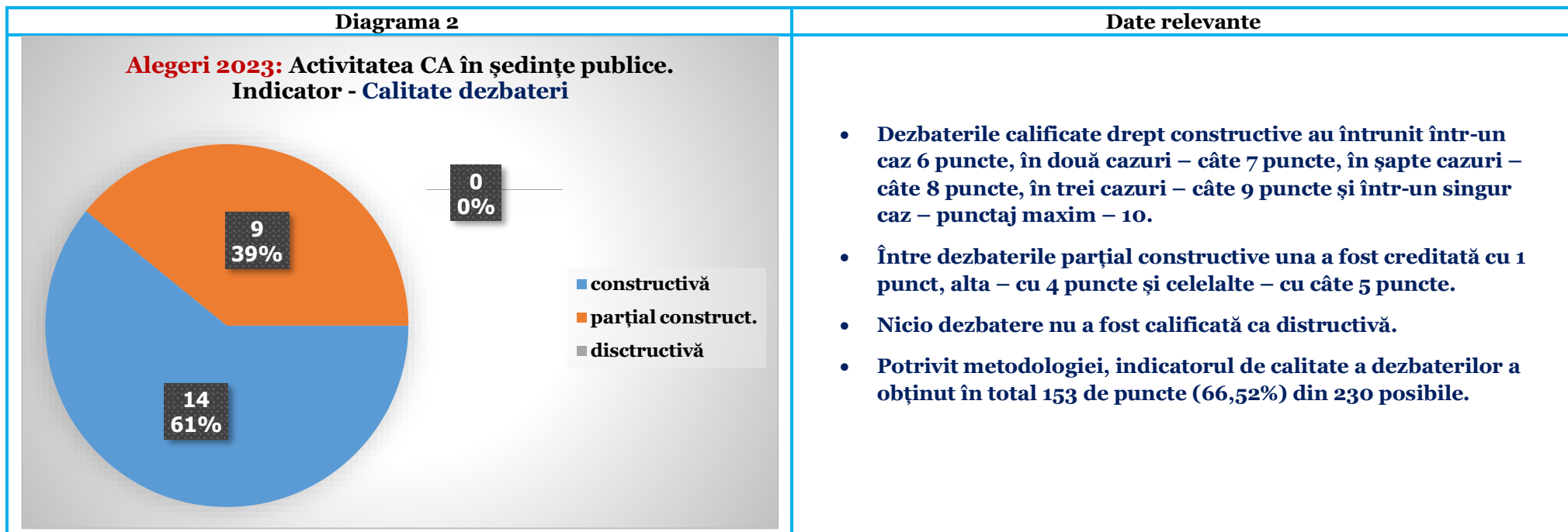
În unele rapoarte calificate drept parțial complete, mai ales, din rândul celor referitoare la reflectarea alegerilor, a fost atestată informație irelevantă, cum ar fi de exemplu, conotația (pozitivă, negativă, neutră) sau contextul în care apar protagoniștii. Să specificăm că relevanța relativă a unor atare date/informații poate apărea doar atunci, când, în timp, un protagonist apare doar în context negativ, iar altul – doar în context pozitiv și, astfel, ar apărea o bănuială rezonabilă de părtinire. Dar și în atare situații nu ne-am putea pronunța categoric, pentru că s-ar putea să fie o simplă întâmplare/coincidență. În rest, exercițiul cu fixarea contextului care, indiferent de rezultat, nu atrage consecințe, este unul de prisos. Mult mai exact pentru scopul monitorizării ar fi, bunăoară, criteriul ”atitudinea autorului” – părtinitor/nepărtinitor, care, cel puțin, poate fi măsurată și sancționată.

Alt raport calificat ca parțial complet și creditat cu 5 puncte, este cel prezentat în ședința din 6 octombrie și care se referea la cererile de modificare a declarațiilor privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor, depuse de SMA „Moldova-1” și „Radio Moldova”, „Orizont TV”, „Radio Orhei FM”, și „ITV”. Raportul nu a fost suficient de explicit. În fapt, era vorba de prevederi din unele declarații ale politicilor editoriale aprobate anterior de CA, deși nu erau tocmai conforme cu legislația electorală. Bunăoară, prin Declarațiile inițiale ale „Orizont TV” și „Radio Orhei FM” aprobate de CA, posturile se obligau să acorde timpi de antenă câte 10 min. concurenților electorali, chiar dacă această normă se aplică în cazul alegerilor prezidențiale, parlamentare și referendumurilor republicane și vizează doar FSM naționali, conform art.90, alin. 7) din Codul electoral. La fel, ITV se angaja prin declarația aprobată de CA să organizeze dezbateri electorale în perioada electorală, pe când legislația permite desfășurarea dezbaterilor în campania electorală, conform art.90, alin(6) din Codul electoral.

În raport, dar și în ședință, a fost ocolită problema verificării corespunzătoare a Declarațiilor înainte de a fi propuse spre aprobare membrilor CA. În realitate, acceptarea modificărilor a însemnat pentru CA corectarea propriilor decizii.

2.2. Calitatea dezbaterilor

Din cele 29 de rapoarte prezentate, 23 au fost dezbătute în ședințele publice ale CA. În puțin peste 60 la sută din cazuri monitorii au considerat dezbaterile drept constructive, iar în celelalte – parțial constructive (a se vedea Diagrama 2).

De reținut, că indicatorul de calitate al dezbaterilor din ședințele publice ale CA a întrunit cel mai redus punctaj în comparație cu ceilalți indicatori.

De exemplu, dezbateri subiectului vizând reflectarea alegerilor în perioada 23-29 octombrie în ședința publică din 3 noiembrie, a fost neîndreptățit de lungă și uneori neconstructivă. Parte dintre membrii CA păreau interesați mai mult de a-și articula propriile viziuni asupra diferitor aspecte puse în discuție, decât de a se asigura că soluțiile

propuse au temeuri legale. Pe alocuri, dezbaterile s-a transformat într-o discuție cu reprezentanți ai FSM pe teme potrivite exclusiv pentru traininguri de instruire și nu pentru o ședință publică a CA.

Parțial constructivă a fost și dezbaterile subiectului despre reflectarea alegerilor incluse pe agenda ședinței CA din 22 septembrie. Dezbaterile au durat mai mult de o oră, dintre care cam jumătate de timp a fost consumat pe întrebări, comentarii și discuții străine de subiect. Un membru CA, zeflemitor, constata că, după războiul din Ucraina, gender e cea mai importantă problemă, referindu-se, chipurile, la inutilitatea monitorizării echilibrului de gen în conținuturi audiovizuale, fortificându-și, în opinia sa, punctul de vedere prin întrebarea, parcă, retorică, adresată raportoarei: câte femei sunt între concurenții electorali?! La reacția raportoarei că echilibrul gender este un criteriu prevăzut în metodologia de monitorizare, a urmat propunerea de a schimba metodologia. Discuția a deraiat de la subiect, pentru că:

- metodologia nu poate fi schimbată la jumătate de perioadă de monitorizare;
- criteriul gender nu este inclus aleatoriu în metodologie, ci are menirea să stabilească în ce măsură sunt respectate niște obligații deontologice, dar și juridice, ce reies și din legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați;
- a fost înțeles eronat echilibrul gender în conținuturi electorale – el nu poate fi asigurat în debaterile electorale, dacă toți participanții la ele sunt bărbați, nu, însă, și în celelalte conținuturi, din suficientul motiv, că programele electorale atât ale concurenților, cât și ale concurențelor în alegeri sunt adresate în egală măsură și pentru alegători bărbați, și pentru alegătoare femei, chiar dacă ultimele sunt numeric mai multe. O analiză mai atentă a rapoartelor de monitorizare a alegerilor atestă faptul că e posibilă asigurarea unui relativ echilibru de gen. Drept confirmare, este raportul prezentat în ședința din 13 octombrie care stabilea că la Radio Chișinău, de exemplu, raportul protagoniștilor bărbați – femei a constituit 54% la 46%, iar la BasFM – 58% la 42%;
- alt membru CA a pus la îndoială necesitatea și relevanța monitorizării în cadrul alegerilor locale a corectitudinii prezentării informației despre sondaje de opinii, deși norma în cauză este prevăzută expres de legislația electorală. Reprezentantul secției juridice a precizat, pe bună dreptate, că raționamentul normei este dictat de faptul că partide politice participă și la acest tip de alegeri.

În ședința din 29 septembrie în finalul dezbaterii unui subiect inclus pe agendă suplimentară și care viza solicitarea TVC 21 de a modifica Declarația politicilor editoriale astfel, încât să reflecte în știri evenimente electorale și în zilele de sâmbătă și duminică, un membru CA a ținut să precizeze pentru FSM că sunt în drept să difuzeze știri și programe electorale și-n zilele de sâmbătă și duminică, doar că în timpurile de emisie indicați în Declarație. Să precizăm că, de fapt, FSM au fost duși în eroare, dat fiind că legislația electorală (pct. 36 din Regulamentul CEC) stabilește exact cazurile, în care Declarația poate fi modificată fără a solicita aprobarea CA.

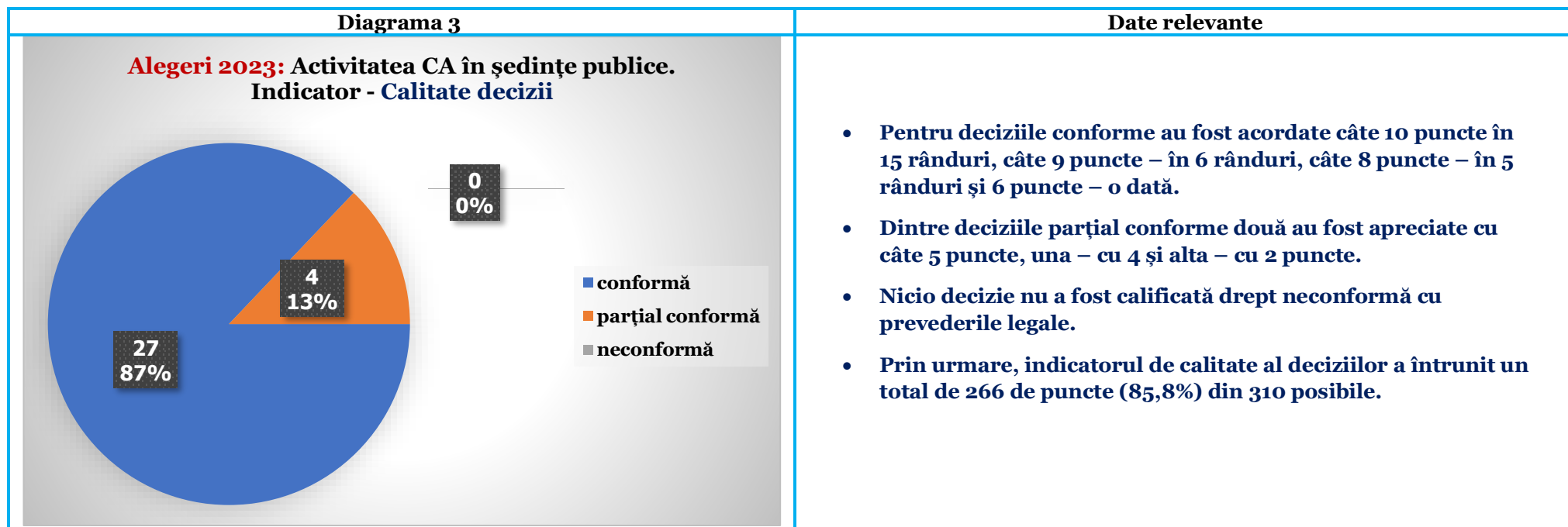
În general, calitatea dezbaterilor la CA este o problemă ce iese la suprafață într-o multitudine de situații care consumă timp, efort și nervi în zadar și care nu doar sunt alogene într-o ședință publică, ci și contraindicate, tocmai din caracterul public al ședințelor. Asemenea situații au fost atestate, de exemplu, când:

- un membru CA găsește potrivit ca în ședință publică neapărat să afle că monitorizarea este făcută de zece controlori sau să-și exprime indignarea, că a primit prea târziu anumite documente;
- membri ai CA încearcă, în locul vreunui FSM, să mediteze îndelung cum să plaseze programul "Ora de ras" la rubrica "Electorală" sau dacă respectivul program este unul de actualitate ori unul de arhivă;
- sunt utilizate, impropriu și inexact, alte noțiuni, decât cele consacrate în CSMA, cum ar fi "retransmiterea programelor audiovizuale în SMA" sau "migrarea producției de la o televiziune la alta" etc., deși legislația prevede doar două tipuri de programe audiovizuale: locale și achiziționate. Altfel spus, dacă este utilizată terminologia exactă, orice FSM supus controlului trebuie să facă dovada faptului, că programele audiovizuale fie sunt locale, fie sunt achiziționate, în condițiile legii;
- dezbaterile degradează, deseori, în discuții necontrolate, cu atacuri directe la persoană și cu elemente vădite de violență verbală, psihologică sau emoțională în adresa unor membri CA sau a raportorilor din rândul subdiviziunilor CA.

Dezbaterile de asemenea manieră sunt contraindicate, pentru că ele pot deturna discuțiile de la esență, pot conduce la decizii incorecte, pot induce în eroare publicul, inclusiv FSM. Ele mai pot servi și ca eventual model de comportament în public pentru oricine consideră că este bine să procedezi așa cum procedează o autoritate în stat. Prin urmare, starea de lucruri atestată indică necesitatea acțiunilor de remediere, una dintre acestea putând fi un eventual Cod etic/de conduită al membrilor CA.

2.3. Calitatea deciziilor

CA a adoptat în perioada monitorizată 31 de decizii pe marginea subiectelor cu caracter electoral și 8 – pe marginea inițiativelor. Din cele 31 de decizii 27 (87%) au fost calificate drept conforme și 4 (13%) – relativ conforme (a se vedea Diagrama 3).

Cu cel mai redus punctaj (2) a fost creditată calitatea unei decizii luate de CA în ședința din 13 octombrie pe marginea raportului cu privire la reflectarea alegerilor (perioada monitorizată 2-8 octombrie 2023). Prin decizie, CA doar ia act de raportul de monitorizare și îl aprobă. Raportul n-a fost supus dezbaterilor, deși conținea destule nereguli admise de FSM în reflectarea alegerilor pasibile de sancțiuni. Raportul, între altele, stabilea:

- ATV nu a asigurat acces la informație persoanelor cu deficiențe de auz, prin titrarea sincron a buletinelor de știri sau prin interpretarea în limbaj mimico-gestual;
- Media Tv și Radio Noroc timp de o săptămână au difuzat doar câte o știre;
- TVC 21 și ART-TV au difuzat subiecte cu caracter electoral, dar fără a le include la rubrica specială „Electorala 2023”;
- Canal Regional, One Tv și Star Tv nu au difuzat programe audiovizuale cu caracter electoral, așa cum s-au angajat prin Declarațiile aprobate de CA.

A trece cu vederea atare derapaje înseamnă, mai degrabă, eludarea legii, decât încurajarea unei activități responsabile a FSM în cadrul exercițiului esențial pentru democrație, cum sunt alegerile libere și corecte.

O altă decizie calificată de monitori drept parțial conformă este cea, prin care în ședința publică din 6 octombrie CA a respins petiția din partea președintelui Partidului Politic Mișcarea Alternativa Națională, Ion Ceban. Acesta înainta pretenții împotriva emisiunii ”Ora expertizei” din 11 septembrie difuzată de Jurnal Tv. Să precizăm, că în respectiva

emisiune un invitat, Valeriu Pașa, a spus că Ion Ceban este “o păpușă a Kremlinului”, al doilea invitat, Oazu Nantoi – că Ion Ceban este „proiect al Kremlinului”, iar al treilea invitat, Igor Munteanu – că „orașul Chișinău, are nevoie de o alternativă proaspătă, tânără care ar trebui să dea tonul unor schimbări de sistem. La acest moment cred că există un singur candidat care nu face parte din nomenclatură și acest candidat este al Coaliției Unitate și Bunăstare.”

La ultima remarcă moderatorul a intervenit, replicând invitatului din platou: ”...ați stricat „emisii”[...] Fără campanie”. Probabil, calitatea moderării și comportamentul moderatorului ar fi meritat să fie scoase în față, să fie judecate și puse pe cântar înaintea luării deciziei.

În partea constatativă a deciziei CA se recunoaște faptul că „Ora expertizei” din 11 septembrie a avut conținut electoral însă „ca urmare a controlului s-a atestat că subiectele abordate nu au ținut de alegerile locale din 05 noiembrie 2023”. Este evident că, fiind într-o perioadă electorală și discutând despre edilul în funcție al municipiului, emisiunea în cauză nu putea să nu aibă impact asupra alegerilor locale, mai ales, că Ion Ceban era considerat la acea vreme un potențial candidat la alegeri.

Unele declarații în cadrul emisiunii au vizat și alegerile din 5 noiembrie, fapt sesizat de către moderator și invitații din platou. Or, prin abordarea de subiecte electorale într-un program care nu se regăsește în Declarația politicii editoriale a Jurnal TV printre cele cu caracter electoral, este încălcată legislația, în particular, art.90 alin.(1) și (2) din Codul electoral, motiv pentru care FSM ar fi trebuit să fie, cel puțin, avertizat public.

Precizările Secției Juridice precum că principiul echității urmează a fi respectat în campania electorală, nu în perioada electorală, sunt discutabile, de rând ce, potrivit art. 89 alin (2) din Codul electoral „Instituțiile mass-media au obligația de a respecta principiile de echitate, echilibru și imparțialitate în reflectarea alegerilor.”.

De subliniat, că nicio lege, în mod obiectiv, nu poate să prevadă soluții concrete pentru toate situațiile posibile din practica reală. Legea, cu siguranță, în mod conștient, lasă loc și pentru bunul simț, și pentru logica sănătoasă, și pentru rațiunea minții, și pentru buna credință etc., care să permită judecarea mai competentă și mai dreaptă a unei fapte.

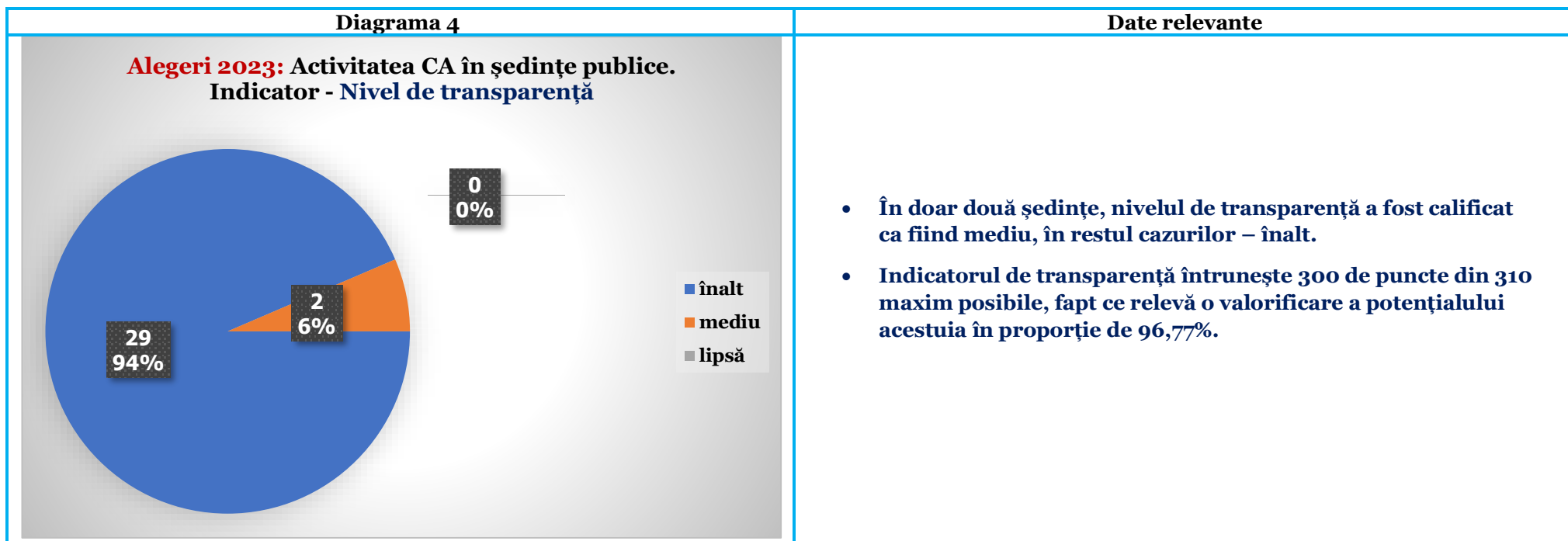
2.4. Nivelul de transparență a activității CA

În perioada de referință CA, în timp util, a publicat ordinea de zi a tuturor ședințelor, toate deciziile aprobate în ședințe și toate procesele verbale ale ședințelor.

Din 19 ședințe, 18 au fost transmise în direct pe canalul de Facebook al CA <https://www.facebook.com/CAConsiliulAudiovizualului/>, cu peste o mie de abonați.

Singura excepție este ședința din 21 august în care CA a examinat demersul CEC referitor la propunerile de modificare a pct. 26 și 32 din Regulamentul privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media.

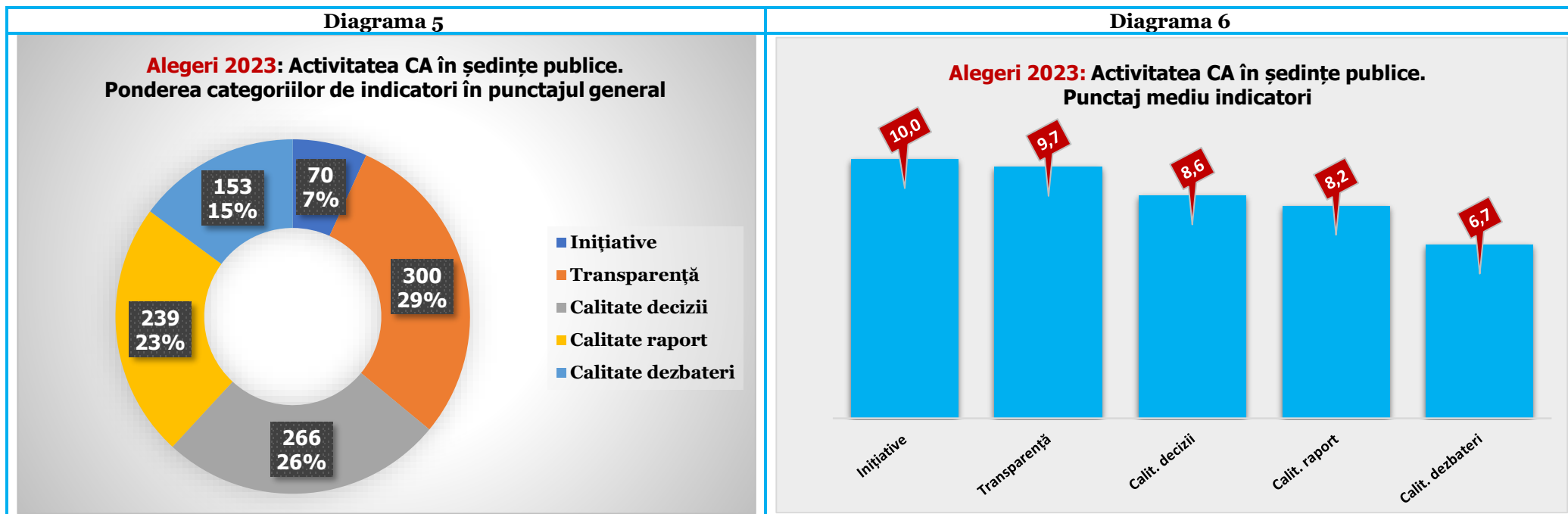
Este unul din două cazuri, în care transparența activității CA, vizând alegerile, a fost calificată drept de nivel mediu (a se vedea Diagrama 4).

Punctajului acumulat de indicatorul de transparență îi revine o cotă de aproape 30 la sută din punctajul general (a se vedea Diagrama 5).

În cadrul a 7 ședințe, membri ai CA au înaintat 9 inițiative care au vizat în mod direct activitatea în alegeri. Toate inițiativele au fost calificate drept oportune și au întrunit numărul maxim de puncte, prevăzut de metodologie.

Un clasament al punctajului mediu acordat inițiativelor și indicatorilor calitativi este prezentat în Diagrama 6. În cazul inițiativelor punctajul mediu este echivalent punctajului maxim – 10. În cazul indicatorilor calitativi punctajul mediu oscilează între 9,7 pentru transparență și 6,7 pentru calitatea dezbaterilor.

Activitatea CA în alegeri, evaluată conform metodologiei aplicate, a întrunit un total de **1028** de puncte pentru 31 de subiecte relevante monitorizate sau un indice de calitate de **33,16 de puncte**. Să precizăm, că acest rezultat trebuie apreciat prin prisma celor șase trepte de calificare stabilite de metodologie, și anume:

- Până la 4 puncte inclusiv – activitatea este inacceptabilă
- Până la 12 puncte inclusiv - activitatea este defectuoasă
- Până la 20 de puncte inclusiv – activitatea este acceptabilă
- Până la 28 de puncte inclusiv – activitatea este relativ bună
- **Până la 36 de puncte inclusiv – activitatea este bună**
- Până la 40 de puncte inclusiv – activitatea este foarte bună

Prin urmare, CA, cu **33,16 de puncte**, se situează pe a cincea treaptă de calificare din șase, treaptă ce corespunde, potrivit metodologiei, unei **activități bune** a autorității.

Constatări generale

Activitatea CA în alegerile locale generale din 5 noiembrie 2023 este de remarcat, pentru că în premieră au fost elaborate și prezentate public rapoarte săptămânale de monitorizare a reflectării alegerilor de către SMA, activitate conformă cu cerințele noii legislații electorale. În premieră, din inițiativa CA, au fost monitorizate toate SMA de televiziune și toate SMA de radiodifuziune sonoră cărora li-au fost aprobate Declarațiile politicii editoriale de reflectare a alegerilor. CA s-a întrunit în ședințe publice ori de câte ori a fost necesar, așa cum e și firesc să acționeze în perioade electorale. În același rând, s-a lăsat simțită influența unor factori destabilizatori în activitatea CA, influență generată, în principal, de calitatea îndoielnică a unor Declarații aprobate, totuși, și de o înțelegere neuniformă și insuficientă a noii legislații electorale. Unele ședințe publice au durat ore în șir, motivul principal fiind pregătirea prealabilă lacunară a acestora. Bună parte din chestiunile abordate și discutate în controversă puteau, cu siguranță, fi elucidate în ședințe interne și/sau în procesul unei comunicări/coordonări mai eficiente pe interior până la ședința publică. Este greu de explicat de ce o ședință publică de Guvern durează mai puțin decât o ședință publică a CA.

Cea mai mare parte a rapoartelor pe marginea subiectelor electorale din ordinea de zi prezentate în ședințele CA au conținut date, analize, informații suficiente și pertinente pentru a le putea dezbate și a aproba decizii predictibile și conforme cerințelor legale. Totuși, în unele rapoarte a fost atestată fie informație irelevantă ori confuză, fie informație neîndestulătoare pentru a elucida subiectul raportului, pentru a facilita deliberările și pentru a contura natura deciziilor. Calitatea conținutului unor rapoarte a fost prejudiciată, în mare, de cunoașterea insuficientă a legislației audiovizuale și electorale și de utilizarea unei metodologii de monitorizate neajustate exact la obținerea rezultatelor cu adevărat relevante. În plus, s-a făcut simțită lipsa unei înțelegeri și a unei abordări uniforme a normelor legale ce vizează alegerile și mass-media.

Dezbaterile publice constructive, civilizate, la subiect, cu argumente bazate pe cunoașterea temeinică a literei și spiritului legii, fără irosire de timp, au fost o raritate. În dese rânduri dezbaterile au deraiat de la subiect, au abundat în discursuri/intervenții superficiale, sofisticate, lipsite de esență sau chiar conținând interpretări eronate ale normelor legale. Uneori dezbaterile publice, și asta-i cel mai grav, au degradat până la atacuri la persoană, până la expuneri/exprimări și enunțuri/alocuțiuni pasibile a fi catalogate drept violență verbală, psihologică sau emoțională. A fost atestat și un caz de sexism, ce-i drept, voalat, dar sexism, totuși. Altfel spus, pe dimensiunea dezbaterilor publice sunt necesare intervenții ferme, pentru a dezvolta o cultură a discuțiilor în controversă, ghidată de toleranță, de respect, de bună creștere și care să țintească finalitatea așteptată - consensul. Cultura dezbaterilor poate deveni model de urmat și element central în dobândirea, menținerea și creșterea încrederii pe care trebuie s-o aibă publicul și FSM într-o autoritate de reglementare. Dezbaterile trebuie să dea sentimentul că CA acționează cu diligență, profesionalism, bună credință și doar în spațiu legal.

Este observată legitatea: calitatea rapoartelor relaționează cu cea a deciziilor. Cam jumătate dintre deciziile aprobate de CA au fost precedate de dezbateri aprinse, parte dintre acestea cu adevărat utile și oportune, pentru că, în definitiv, au condus la îmbunătățiri ale proiectelor de decizii. Fără a fi obiect al evaluării, s-au lăsat, totuși, remarcate de monitori diferențele vădite în contribuția fiecărui membru al CA la procesul de luare a deciziilor. Acest proces poate fi mai facil sau mai anevoios, dar ar trebui întotdeauna să reprezinte un efort comun, asumat și colegial. La fel, pentru decizii judicioase sunt necesare cunoștințe aprofundate, mai ales, în jurnalism, drept și economie pentru a înțelege mai bine specificitatea și particularitățile distincte de funcționare a mass-mediei ca institut social în comparație cu alte entități. La etapa luării deciziilor, opiniile separate, dacă se sprijină pe temeinicia și coerența argumentelor veridice, bazate, în primul rând, pe lege, sunt un exercițiu necesar și un exercițiu democratic. În celelalte cazuri opiniile separate riscă să devină scop în sine.

CA în perioada monitorizată a asigurat o transparență, practic, deplină a activității sale. Fără a diminua importanța transparenței ca valoare democratică, ar trebui, totuși, să ne asigurăm că ea nu comportă riscurile unor eventuale prejudicii. De exemplu, în rapoarte de monitorizare a reflectării alegerilor sau de examinare a unor controale, în ședință publică și apoi pe pagina web oficială, sunt reproduse părți din texte de programe audiovizuale ca probă de încălcare a vreunei norme legale. Prin reproducerea informației respective, în fapt, este răspândită/tirajată suplimentar o informație certată cu legea. Dilema este, dacă atare transparență valorează ori dăunează. Deci, ar fi nevoie de a chibzui mai mult asupra naturii și caracterului informației care să fie dată publicității, luând în calcul faptul, că fiecare ședință publică mai devine și un canal de transmitere/răspândire a informației. Acest adevăr ar trebui să călăuzească alegerea între a spune ce știi și a ști ce spui; între a spune ce gândești și a gândi ce spui.

Sunt de salutat inițiativele unor membri ai CA care au lărgit și au completat aria de preocupări multiple în alegeri ale unei autorități de reglementare care acționează responsabil și cu bună credință. Totodată, având în vedere complexitatea aspectelor în reflectarea alegerilor, dar și practicile vicioase și nedepășite încă a unor FSM, de regulă, afiliați politic, numărul inițiativelor ar fi putut fi mai mare. Acest lucru nu s-a întâmplat, cel mai probabil, din cauza distribuirii neuniforme a sarcinilor între membrii CA pentru perioada electorală. S-a resimțit o suprasolicitare a subdiviziunilor implicate în acțiuni de monitorizare și control în comparație cu angajamentele unor membri ai CA.

Recomandări

CA să mențină ritmul alert de activitate în orice tip de scrutin, cu articularea mai fermă, mai clară și mai exactă a obiectivelor pe care le urmărește.

CA să încetățenească practica de a ajusta de cu vreme metodologia de monitorizare a reflectării alegerilor astfel, încât aplicarea ei să conducă exact la obținerea rezultatelor relevante.

CA, la etapa inițială a oricărui tip de alegeri, să aibă drept prioritate zero examinarea corespunzătoare și aprobarea Declarațiilor politicii editoriale pentru reflectarea alegerilor.

CA în alegeri să-și diversifice tematica agendei referitoare la monitorizări și controale pentru a cuprinde cât mai larg multitudinea de aspecte ale procesului electoral ce trebuie urmărite/supravegheate cu atenție cuvenită.

Rapoartele pe marginea subiectelor electorale prezentate în ședințe publice să aibă un caracter mai generalizator al informațiilor, fără a fi necesară citirea lor cap-coadă. După caz, să se renunțe la prezentarea publică a informației care ar putea însemna răspândirea suplimentară a unor mesaje neavenite și, posibil, toxice. Recomandarea este valabilă și pentru cazurile când la solicitarea unor membri CA, în ședință publică, sunt audiate/vizionate conținuturi audiovizuale nocive supuse monitorizării/controlului.

Toate rapoartele să fie dezbătute în ședință de o manieră care să facă predictibilă decizia pe marginea subiectului de pe ordinea de zi.

În mod categoric, dezbaterile subiectelor în ședințe publice să se centreze pe reguli clare, exacte, știute și urmate. În acest scop, să fie elaborat, aprobat în unanimitate și pus în practică un Cod etic sau un Cod de conduită al membrilor CA, document care să conducă la apariția, menținerea și dezvoltarea unei culturi a dezbaterilor în public. Codul să pună accent pronunțat și răspicat, cel puțin, pe puterea argumentelor și pe respectul fără condiții a partenerilor de dezbateri.

Membrii CA, la etapa aprobării deciziilor, să-și motiveze votul pornind de la buchea și, mai ales, spiritul legii și să ocolească pledoariile bazate pe modul personal de a înțelege și de a interpreta normele legale. În acest context, în măsură egală, este necesară aprofundarea cunoștințelor juridice și jurnalistice.

CA să mențină caracterul deschis al activității sale pentru ca transparența ca valoare democratică să-și reconfirme beneficiile sale.

CA să nu ignore importanța ședințelor colegiale interne pentru dezvoltarea spiritului de echipă și pentru sporirea randamentului ședințelor publice.

Metodologie de monitorizare a Consiliului Audiovizualului în alegeri

Generalități

Alegerile libere și corecte reprezintă un exercițiu esențial pentru democrație. Calitatea alegerilor este condiționată de o multitudine de factori, inclusiv de votul conștient și informat al electorilor. În acest sens, informarea adecvată a electorilor, în bună parte, revine mass-mediei în general și celei audiovizuale, în particular, judecând după influența, mai ales, a televiziunii asupra publicului. Prin urmare, este foarte important ca mass-media, inclusiv cea audiovizuală, exercitându-și misiunea socială, să acționeze în conformitate cu normele legale și cele ale deontologiei profesionale.

Practica reală de până acum a RM demonstrează că în alegeri parte a instituțiilor mass-media și, în particular, influenți FSM, admit abateri, inclusiv, grave de la cerințele prescrise de legislația electorală și cea audiovizuală. Organul de reglementare a domeniului audiovizualului are atribuții și obligații importante în alegeri, însă, de cele mai dese ori, CA, fie a avut încercări întârziate de a remedia situația, fie a reacționat formal, ceea ce până la urmă, nu a adus rezultatele așteptate

Scopul metodologiei: a determina modul în care CA își onorează obligațiile în alegerile locale generale, obligații prevăzute de CSMA, dar și de noul Cod electoral și, în funcție de rezultatele monitorizării, a formula recomandări.

Obiectul monitorizării: activitatea CA în perioada electorală pentru alegeri locale generale – 2023.

Subiectul monitorizării: ședințele publice ale CA, care au avut pe agendă subiecte referitoare la orice aspect al procesului electoral.

Perioada monitorizării: august - noiembrie, 2023.

Indicatori ai metodologiei: cantitativi și calitativi

Indicatori: listă, semnificație, calificative, punctaje, coduri (a se vedea Tabelul alăturat).

Tabel

Nr.	indicator	semnificație	Calificativ / punctaj	cod
1.	Data ședință relevantă	Măsoară număr ședințe. Indică prezența/lipsa periodicității/uniformității ședințelor	Fără punctaj	
2.	Subiecte/chestiuни discutate	Măsoară numărul subiectelor relevante/la temă. Fiecare subiect relevant este monitorizat/evaluat separat	Fără punctaj	
3.	Decizii relevante	Măsoară numărul deciziilor pe chestiuни relevante (electorale) și, după caz, numărul și tipurile de sancțiuni sau de recomandări, sau de declarații	Fără punctaj	
4.	Calitatea rapoartelor	Măsoară relevanța conținutului rapoartelor prezentate pentru dezbateri la fiecare subiect la temă (electoral) și, după caz, pentru decizii. Este analizat, dacă textul raportului coincide cu formularea chestiuни și dacă este suficient pentru a dezbate și a lua decizii. Calificative: complet: conține date suficiente și veridice, conforme legislației, și elucidează subiectul de pe agendă. Faptul că unii membri CA ceva nu au înțeles sau nu au studiat suficient raportul până la ședința publică, din propria vină, nu influențează calitatea raportului. Raportul prezentat la temă este exhaustiv, cu date exacte și necesare pentru dezbateri și pentru decizie. Dacă sunt întrebări de precizare – sunt date	Complet: 6-10 puncte Parțial complet: 1-5 puncte Incomplet: 0 puncte	cp pcp icp

		<p>răspunsuri depline. Raportul nu trebuie îmbunătățit, fapt ce ar conduce la amânarea luării decizii într-o ședință viitoare. Dacă este amânată luarea deciziei, nu din cauza calității raportului.</p> <p>parțial complet: necesită, pe bună dreptate, informație suplimentară, solicitată sau nesolicitată în ședință publică de către membrii CA, dar necesară pentru a elucida până la capăt subiectul, și pentru a putea lua o decizie întemeiată.</p> <p>incomplet: raportul nu elucidează subiectul suficient pentru a adopta o decizie în temeiul conținutului lui; raportul necesită completare, iar decizia, în temeiul lui, este amânată; decizia este luată, dar bazată mai puțin sau deloc pe conținutul raportului.</p>		
5.	Calitatea dezbaterii	<p>Măsoară consistența argumentărilor (bazate, în primul rând, pe lege), logica motivării votului și, după caz, utilizarea timpului.</p> <p>Calificative:</p> <p>constructivă: toți membrii CA dezbate subiectul exact la temă; cu argumente legale; fără irosirea timpului și cu predictibilitatea modului în care vor vota</p> <p>parțial constructivă: dezbateră, uneori, deviază de la temă; unele argumente invocă propria viziune și nu cerințele legislației; unele cerințe ale legislației sunt invocate drept argument, dar înțelese încorect/eronat; dezbateră nu degradează și nu deturneză luarea unei decizii conforme legislației.</p> <p>lipsă: raportul este prezentat, iar dezbateră lui lipsește</p> <p>distructivă: de cele mai dese ori dezbateră nu-i la subiectul din agendă; dezbateră degradează în polemici inutile, cu sau fără atac la persoană; dezbateră irosește timpul ședinței publice; dezbateră face impredictibilă decizia; dezbateră poate duce în eroare audiența; dezbateră poate conduce la o decizie bazată pe emoții, pe argumente false și nu pe cerințele legislației.</p>	<p>Constructivă: 6-10 puncte</p> <p>Parțial constructivă: 1-5 puncte</p> <p>Lipsă: 0 puncte</p> <p>Distructivă: minus 10 puncte</p>	<p>ct</p> <p>pct</p> <p>lp</p> <p>dct</p>
6.	Calitatea deciziilor	<p>Măsoară dacă deciziile sunt în concordanță cu legislația, inclusiv dacă-s formulate pe înțelesul tuturor.</p> <p>Calificative:</p> <p>conforme cu legislația: corespunde legislației, conținutului raportului și calității dezbaterilor la subiect.</p> <p>parțial conforme: sunt neglijate unele prevederi legale cu impact minor; nu corespunde exact conținutului raportului și calității dezbaterilor.</p> <p>neconforme: contravine clar legislației; una e-n raport și alta a fost adoptat; una s-a discutat și alta s-a decis; decizie influențată/trucată</p>	<p>Conforme: 6-10 puncte</p> <p>Parțial conforme: 1-5 puncte</p> <p>Neconforme: minus 10 puncte</p>	<p>cf</p> <p>pcf</p> <p>ncf</p>
7.	Nivelul de transparență a activității CA	<p>Măsoară caracterul public/închis al agendei, ședințelor, deciziilor; operativitatea plasării pe pagina web a informațiilor (agendă, ședință, înregistrare video, comunicate de presă, declarații etc.); cât de ușor/difil este accesarea informațiilor. Toate – cu caracter electoral; concordanța/neconcordanța cu cerințele legale.</p> <p>Calificative:</p> <p>înalt (activitate transparentă): toată informația relevantă cerută de lege este făcută public și ușor de accesat</p> <p>mediu (activitate parțial transparentă): unele informații relevante fie lipsesc, fie sunt plasate cu întârziere, fie sunt greu de accesat</p> <p>scăzut/lipsă (activitate netransparentă): cea mai mare parte a informației relevante nu-i făcută public</p>	<p>Transparentă: 6-10 puncte</p> <p>Parțial transparentă: 1-5 puncte</p> <p>Netransparentă: 0 puncte</p>	<p>tr</p> <p>ptr</p> <p>ntr</p>
8.	Inițiative	<p>Măsoară numărul și calitatea inițiativelor relevante (care vizează alegerile) ale CA. Inițiativele, de regulă, sunt articulate în cadrul chestiunii ”Diverse” din agenda ședinței și vizează acțiuni ulterioare, dar, după caz, pot completa agenda curentă.</p> <p>Calificative:</p> <p>oportună: vizează chestiuni ce țin direct de aspecte ale reflectării alegerilor</p> <p>parțial oportună: vizează tangențial/indirect aspecte ale reflectării alegerilor</p> <p>inoportună: vizează reflectarea alegerilor, dar nu sunt necesare</p>	<p>Oportună: 6-10 puncte</p> <p>Parțial oportună: 1-5 puncte</p> <p>Inoportună: 0 puncte</p>	<p>op</p> <p>pop</p> <p>iop</p>

Fișa de monitorizare

Fișa de monitorizare cuprinde lista de indicatori cantitativi/calitativi, calificativele și codurile pentru calificative, cărora le corespunde o anumită valoare numerică (punctaj) atribuită de monitor.

Fișa de monitorizare este utilizată pentru monitorizarea fiecărei ședințe.

Fișa de monitorizare fixează evaluarea fiecărui subiect electoral de pe agenda ședințelor.

Valori numerice sunt acordate doar indicatorilor calitativi și inițiativelor.

Colectare date

Datele sunt colectate, în principal, pentru întreaga perioadă de monitorizare, dar, în funcție de scop/necesitate, pot fi colectate separat și pentru alte intervale de timp, de exemplu, pentru cel al campaniei electorale sau, după caz, pentru cel al turului al doilea de scrutin.

Obținerea datelor cantitative: este sumat punctajul acordat de monitor fiecărui subiect monitorizat conform indicatorilor cantitativi din Fișă. Subiect monitorizat înseamnă orice chestiune de pe agendă sau inclusă, suplimentar, pe agendă, supusă, de regulă, dezbaterii în ședință, și care finalizează cu o decizie.

Interpretarea datelor cantitative:

Datele cantitative sunt analizate în mod particular, separat de punctajul acumulat de indicatorii calitativi, pentru a trage concluzii.

Obținerea datelor calitative: este sumat punctajul acordat de monitor fiecărui subiect monitorizat conform indicatorilor calitativi din Fișă. Astfel, fiecare subiect supus monitorizării poate întruni, maxim, 40 de puncte. Punctajul minim poate întruni până la 4 puncte. Pentru ca datele finale să se mențină în marja punctajului de până la 40 de puncte, inclusiv, punctajul total este împărțit la numărul de subiecte monitorizate. În numărul de subiecte monitorizate nu sunt incluse inițiativele. Totuși, pentru că inițiativele sunt importante și necesare (nu și obligatorii), le sunt atribuite puncte, plusate la punctajul general pentru indicatorii calitativi. Sunt luate în calcul inițiativele relevante pentru obiectul monitorizării și acceptate prin decizii corespunzătoare ale CA. Pentru a minimiza distorsionarea datelor, în cazul în care în cadrul aceleiași ședințe sunt acceptate două și mai multe inițiative, atunci punctajul total acordat pentru inițiative este împărțit la numărul de inițiative. Rezultatul obținut este plusat la datele generale pentru indicatorii calitativi. Dacă un indicator calitativ este creditat cu minus 10 puncte, faptul anulează celelalte puncte acordate subiectului monitorizat.

Interpretarea datelor calitative:

Până la 4 puncte inclusiv – activitatea este inacceptabilă și necesită intervenții urgente

Până la 12 puncte inclusiv - activitatea este defectuoasă și necesită îmbunătățiri

Până la 20 de puncte inclusiv – activitatea este acceptabilă

Până la 28 de puncte inclusiv – activitatea este relativ bună

Până la 36 de puncte inclusiv – activitatea este bună

Până la 40 de puncte inclusiv – activitatea este foarte bună

Metodologia permite:

- A determina, în funcție de punctajul acumulat, cum a activat CA în perioada electorală, indiferent de tipul alegerilor;
- A trage concluzii despre părțile tari și părțile slabe în activitatea CA;
- A formula recomandări și sugestii particulare și generale pentru CA.

În funcție de situație, la decizia monitorilor, pot fi efectuate și studii de caz.

Fișă de monitorizare

data	subiecte	calitate raport			calitate dezbateri			calitate decizii			transparentă			nr. decizii	inițiative		
		cp	pcp	icp	ct	pct	tr	cf	pcf	ncf	tr	ptr	ntr		op	pop	iop
Total:																	